

Η καπιταλιστική καταστροφή του περιβάλλοντος και η οικοσσοσιαλιστική εναλλακτική

[Η απόφαση αυτή του 17ου Παγκόσμιου Συνεδρίου της 4ης Διεθνούς (Φλεβάρης 2018) κατατέθηκε από την επιτροπή οικολογίας και υπερψηφίστηκε με 112 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 2 αποχές. Η μετάφραση στα ελληνικά έγινε με ευθύνη της ΤΠΤ (Τεταρτοδιεθνιστική προγραμματική τάση της ΟΚΔΕ-Σπάρτακος).

Ταυτόχρονα το συνέδριο ανέθεσε στην επιτροπή οικολογίας να επεξεργαστεί ένα συνολικότερο κείμενο, όπου να παρουσιάζονται πιο εμπεριστατωμένα ορισμένα θέματα όπως η ίδια η καταστροφή του περιβάλλοντος, η επιτάχυνση και οι επιπτώσεις της, η ειδικότερη σχέση της οικολογικής κρίσης με την κρίση του καπιταλισμού, καθώς και τα ανοιχτά σχετικά ζητήματα που βρίσκονται σε συζήτηση και επεξεργασία. Αυτό το μεγαλύτερο κείμενο έχει ήδη κυκλοφορήσει σε ορισμένες γλώσσες¹ και έχει μεταφραστεί στα ελληνικά από την ΤΠΤ και θα κυκλοφορήσει σύντομα σε ιδιαίτερη έκδοση.

Το παρόν κείμενο αφιερώθηκε από το Συνέδριο στη μνήμη της Berta Cáceres:]

Στη μνήμη της Μπέρτα Κάσερες, ιθαγενούς ακτιβίστριας, οικολόγου και φεμινίστριας από την Ονδούρα, που δολοφονήθηκε στις 3 Μαρτίου 2016 από μπράβους των πολυεθνικών, καθώς και γενικότερα στη μνήμη των μαρτύρων των αγώνων για περιβαλλοντική δικαιοσύνη.

¹ Π.χ. στα γαλλικά εκδόθηκε ως ξεχωριστό τεύχος του Inprecor no 661, Μάρτιος 2019, βλ. την ιστοσελίδα: <http://www.inprecor.fr/>. [Όλες οι σημειώσεις είναι των μεταφραστών]

Εισαγωγή

Η πίεση που ασκεί η ανθρωπότητα στο σύστημα της Γης αυξάνεται όλο και ταχύτερα, από τη δεκαετία του 50 και μετά. Σε αυτές τις αρχές του 21ου αιώνα, έχει φτάσει σε εξαιρετικά ανησυχητικό επίπεδο, και συνεχίζει να αυξάνεται σε όλους σχεδόν τους τομείς. Ο κίνδυνος οικολογικής κατάρρευσης είναι τώρα τόσο πραγματικός και σοβαρός που αυτή η ποσοτικά αυξανόμενη πίεση, εμφανής παντού και στους περισσότερους τομείς, θα μπορούσε να οδηγήσει σε κάθε στιγμή σε μια απότομη (σε λίγες δεκαετίες) ποιοτική μεταβολή και εν πολλοίς μη αναστρέψιμη. Το σύστημα Γη θα έμπαινε τότε σε μια νέα κατάσταση δυναμικής ισορροπίας, με πολύ διαφορετικές γεωφυσικές και γεωχημικές συνθήκες, καθώς και με μια ακόμα πιο γερή μείωση του βιολογικού της πλούτου. Στην καλύτερη περίπτωση, επιπλέον των συνεπειών για τα άλλα έμβια όντα, η μετάβαση σε αυτή τη νέα περίοδο, θα έβαζε σε κίνδυνο τις ζωές εκατομμυρίων ανθρώπων, ιδιαίτερα των πιο φτωχών, κυρίως γυναικών, παιδιών και ηλικιωμένων. Αλλά στην πιο άσκημη εκδοχή, μια παγκόσμια οικολογική κατάρρευση, σε πλανητική κλίμακα, δεν αποκλείεται να οδηγούσε ακόμα και σε κατάρρευση του είδους μας.

Ο κίνδυνος αυξάνεται μέρα με τη μέρα, αλλά η καταστροφή μπορεί να περιοριστεί και να συγκρατηθεί. Πράγματι, η καθοριστική αιτία της απειλής δεν είναι γενικώς η ανθρώπινη ύπαρξη, αλλά ο τρόπος παραγωγής και κοινωνικής αναπαραγωγής αυτής της ύπαρξης, που περιλαμβάνει επίσης και τον τρόπο διανομής και κατανάλωσης και τις πολιτιστικές αξίες, που επιταχύνουν συνεχώς τη λογική “παραγωγή – κατανάλωση - απορρίμματα”. Αυτός ο τρόπος παραγωγής, που ισχύει εδώ και δύο περίπου αιώνες -ο καπιταλισμός- είναι μη βιώσιμος, καθώς ο ανταγωνισμός για το κέρδος, που είναι η κινητήρια δύναμή του, συνεπάγεται μια τυφλή τάση για απεριόριστη ποσοτική ανάπτυξη που είναι ασύμβατη με τις περιορισμένες ροές και κύκλους της ύλης και της ενέργειας μέσα στο σύστημα Γη. Κατά τον 20ο αιώνα, οι χώρες του λεγόμενου “υπαρκτού σοσιαλισμού” δεν μπόρεσαν να προσφέρουν εναλλακτική στην παραγωγικίστικη καταστροφή του περιβάλλοντος, στην οποία και αυτές συνέβαλαν σημαντικά. Σε αυτήν την αρχή του 21ου αιώνα, η ανθρωπότητα βρίσκεται αντιμέτωπη με την άνευ προηγουμένου υποχρέωση να ελέγξει την ανάπτυξή της σε όλους τους τομείς, προκειμένου να την καταστήσει συμβατή με τα όρια και την καλή υγεία του περιβάλλοντος εντός του οποίου μπόρεσε να αναπτυχθεί. Κανένα πολιτικό σχέδιο δεν μπορεί πλέον να αγνοεί αυτό το συμπέρασμα της επιστημονικής έρευνας πάνω στην “παγκόσμια αλλαγή”. Αντίστροφα, κάθε πολιτικό σχέδιο πρέπει να κρίνεται πρώτα απ’όλα από τον τρόπο που λαμβάνει υπόψη του τον κίνδυνο, από τις συστημικές απαντήσεις που δίνει, από τη συμβατότητα αυτών των απαντήσεων με τις θεμελιώδεις απαιτήσεις για ανθρώπινη αξιοπρέπεια, καθώς και την συνάρθρωσή του με το πρόγραμμά του σε άλλους τομείς, ιδιαίτερα στην κοινωνική και οικονομική σφαίρα.

Η καπιταλιστική καταστροφή του περιβάλλοντος και η οικοσοσιαλιστική εναλλακτική

1 Καθυστέρηση σε σχέση με την οικοσοσιαλιστική εναλλακτική

Είναι βαθύ το χάσμα μεταξύ αναγκαιότητας για ριζοσπαστική οικοσοσιαλιστική εναλλακτική, από τη μία, και συσχετισμού δυνάμεων και επίπεδων συνείδησης, από την άλλη:

Είναι επείγουσα πλέον η ανάγκη μιας τελείως διαφορετικής σχέσης της ανθρωπότητας με το περιβάλλον. Η νέα αυτή σχέση, που πρέπει να βασίζεται στη φροντίδα για τους ανθρώπους και το περιβάλλον, δεν θα ξεπηδήσει απλώς από ατομικές αλλαγές στις συμπεριφορές. Απαιτεί διαρθρωτική αλλαγή της σχέσης των ανθρώπων μεταξύ τους: δηλαδή την πλήρη και ολοκληρωτική εξάλειψη του καπιταλισμού ως τρόπου παραγωγής της κοινωνικής ύπαρξης. Η εξάλειψη αυτή είναι, πράγματι, η απαραίτητη προϋπόθεση για μια ορθολογική διαχείριση, που να εξοικονομεί και να φροντίζει τις υλικές ανταλλαγές μεταξύ της ανθρωπότητας και της υπόλοιπης φύσης. Οι επιστήμες και οι τεχνικές θα μπορούσαν να διευκολύνουν τη διαχείριση αυτή, αλλά με την προϋπόθεση ότι η ανάπτυξή τους δεν θα υπόκειται στις διαταγές του καπιταλιστικού κέρδους.

Η απόφαση που υιοθετήθηκε στην COP21, να καθοριστεί το κατώφλι επικινδυνότητας της αύξησης της θερμοκρασίας στον 1,5° C, αποτελεί επιτυχία και σημείο στήριξης για το κίνημα. Ωστόσο, ο πράσινος καπιταλισμός και η συμφωνία του Παρισιού δεν επιτρέπουν να βγούμε από την περιβαλλοντική καταστροφή γενικά και από τον κίνδυνο κλιματο-αρνητισμού ειδικότερα. Η πάλη για την υπεράσπιση του πλανήτη και κατά της πλανητικής θέρμανσης και της κλιματικής αλλαγής απαιτεί την πιο πλατιά δυνατή συσπείρωση από όχι μόνο τα ιθαγενή κινήματα και το εργατικό κίνημα, αλλά και από τα κοινωνικά κινήματα που ενισχύθηκαν και ριζοσπαστικοποιήθηκαν τα τελευταία χρόνια, παίζοντας αυξανόμενο ρόλο, ιδιαίτερα στην κλιματική κινητοποίηση. Η εναλλακτική δεν μπορεί να έρθει παρά μόνο από μια παγκόσμια πολιτική που να ικανοποιεί τις πραγματικές ανθρώπινες ανάγκες, δηλαδή τις ανάγκες που καθορίζονται όχι μέσω της αγοράς, αλλά από μια δημοκρατική διαβούλευση, που να επιτρέπει στους πληθυσμούς να επανιδιοποιηθούν το μέλλον τους, απελευθερωνόμενοι από την εμπορευματική αλλοτρίωση και κόβοντας από την απρόσωπη λογική παραγωγικίστικης συσσώρευσης που χαρακτηρίζει το κεφάλαιο.

Οι πυλώνες αυτής της εναλλακτικής είναι:

- Η κοινωνικοποίηση του ενεργειακού τομέα. Είναι ο μόνος τρόπος για να βγούμε από την ορυκτή ενέργεια, να σταματήσουμε τα πυρηνικά, να μειώσουμε ριζικά την παραγωγή και την κατανάλωση ενέργειας και να πάμε γρήγορα σε μια μετάβαση προς ένα ανανεώσιμο, αποκεντρωμένο και αποτελεσματικό σύστημα, σύμφωνο με τις οικολογικές και κοινωνικές επιταγές.
- Η κοινωνικοποίηση του πιστωτικού συστήματος. Αυτή είναι απαραίτητη, δεδομένης της αλληλοδιείσδυσης του ενεργειακού και του πιστωτικού τομέα στις μακρόχρονες και βαριές επενδύσεις, αλλά και για να μπορέσουν να διατεθούν οι απαραίτητοι χρηματοπιστωτικοί πόροι για τις επενδύσεις της μετάβασης.

- Η κατάργηση της ιδιωτικής ιδιοκτησίας των φυσικών πόρων (εδάφη, νερό, δάση, άνεμος, ήλιος, γεωθερμία, θαλάσσιοι πόροι, ...) και της γνώσης.
- Η καταστροφή όλων των αποθεμάτων όπλων, η κατάργηση των άχρηστων παραγωγών (μεταξύ άλλων της παραγωγής όπλων) και των βλαβερών παραγωγών (πετροχημεία, πυρηνικά), με την παραγωγή αξιών χρήσης που να καθορίζονται δημοκρατικά (και όχι με βάση τις ανταλλακτικές αξίες).
- Η κοινή και δημοκρατική διαχείριση των πόρων με βάση τις πραγματικές ανθρώπινες ανάγκες και με σεβασμό της καλής λειτουργίας και της ικανότητας ανανέωσης των οικοσυστημάτων.
- Η κατάργηση όλων των μορφών ανισότητας και διακρίσεων, με βάση το φύλο, τη φυλή, την εθνότητα, τη θρησκεία ή την σεξουαλική προτίμηση. Η χειραφέτηση όλων των καταπιεσμένων, ιδιαίτερα η χειραφέτηση των γυναικών και των έγχρωμων ανθρώπων.
- Η κατάργηση του επιβεβλημένου για την παραγωγή εμπορευμάτων χρόνου εργασίας, ως αλλοτριωτικής κατηγορίας, ξέχωρης από την ανθρώπινη δραστηριότητα γενικότερα και καταστροφικής του ελεύθερου χρόνου.
- Μια κοινωνικοοικονομική πολιτική μακροπρόθεσμης πνοής που να έχει ως στόχο να επανεξισορροπήσει τους πληθυσμούς υπαίθρου και πόλης και να ξεπεράσει την αντίθεση πόλη – ύπαιθρος.

Ένα τεράστιο χάσμα χωρίζει την αντικειμενικά αναγκαία αυτή εναλλακτική από τους σημερινούς συσχετισμούς κοινωνικών δυνάμεων και τα επίπεδα συνείδησης. Το χάσμα αυτό δεν μπορεί να καλυφθεί παρά μόνο με τους συγκεκριμένους αγώνες των εκμεταλλευομένων και καταπιεσμένων για να υπερασπίσουν ταυτόχρονα και τις συνθήκες ύπαρξής τους και το περιβάλλον τους. Η κατάκτηση άμεσων διεκδικήσεων θα οδηγήσει όλο και πιο πλατιά στρώματα να ριζοσπαστικοποιηθούν, να συγκλίνουν τους αγώνες τους και να διατυπώσουν διεκδικήσεις που θα είναι μεταβατικές, ασύμβατες με την καπιταλιστική λογική.

Ορισμένα από τα κρίσιμα αιτήματα, στο πλαίσιο της στρατηγικής αυτής, είναι:

- Αποεπένδυση από τις ορυκτές ενέργειες. Κατάργηση των επιδοτήσεων στην ανάπτυξη ορυκτών προγραμμάτων και στις μεταφορές που γίνονται με βάση τα ορυκτά. Καταγγελία των συμπράξεων δημοσίου – ιδιωτικού, που κυριαρχούν στον παγκόσμιο ενεργειακό τομέα.
- Κινητοποίηση κατά των εξορύξεων -ιδιαίτερα των νέων εκμεταλλεύσεων πετρελαίου, σχιστολιθικού αερίου- καθώς και κατά των μεγάλων άχρηστων έργων στην υπηρεσία του ορυκτού τομέα (αεροδρόμια, αυτοκινητόδρομοι, κλπ.).
- Να σταματήσουν τα πυρηνικά και η εκμετάλλευση άνθρακα, πισσούχας άμμου, λιγνίτη. [Οι τρεις αυτές διεκδικήσεις βρήκαν ένα σύνθημα κινητοποίησης στο “Keep the oil in the soil and the coal in the hole” -”να μείνει το πετρέλαιο και το κάρβουνο μέσα στη γη”-, το οποίο συμβολίζει την ίδια τη θέληση κινητοποίησης κατά της κλιματικής αλλαγής].
- Στήριξη των προγραμμάτων συνεχούς και λαϊκής ενημέρωσης για την οικολογική βιωσιμότητα.

- Άρνηση της καπιταλιστικής ιδιοποίησης των εδαφών, των ωκεανών και των πόρων.
- Υπεράσπιση των δικαιωμάτων των γυναικών, αρχίζοντας από την πάλη κατά κάθε προσπάθειας ποινικοποίησης των αποφάσεων των ίδιων των γυναικών στην αναπαραγωγική τους ικανότητα. Ελεύθερη και δωρεάν άμβλωση και αντισύλληψη, πληρωμένη από την κοινωνική ασφάλιση. Απο-φεμινοποίηση και απο-ιδιωτικοποίηση της φροντίδας παιδιών, αρρώστων και ηλικιωμένων, καθώς αυτά αποτελούν συλλογική ευθύνη.
- Αναγνώριση των δικαιωμάτων των πρώτων λαών στην αυτοδιάθεση. Αναγνώριση της γνώσης τους και των βιώσιμων τρόπων διαχείρισης των οικοσυστημάτων τους.
- Απόδοση κατάστασης πρόσφυγα στα θύματα των οικολογικών και κλιματικών καταστροφών. Πλήρης σεβασμός των δημοκρατικών δικαιωμάτων για τους πρόσφυγες γενικότερα. Ελευθερία μετακίνησης και εγκατάστασης.
- Εγγύηση καλών συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, που να εξασφαλίζουν τη ζωή και την ασφάλεια των ανθρώπων και επαρκείς συντάξεις.
- Κατάργηση των, πολυμερών και διμερών, συμφωνιών ελεύθερων συναλλαγών. Απόσυρση των οικολογικών τεχνολογιών από τη Γενική Συμφωνία για το Εμπόριο Υπηρεσιών (GATS ή AGCS)².
- Σεβασμός των δεσμεύσεων για το Πράσινο Ταμείο (100 δις δολάρια ετησίως)³, με τη μορφή χορηγήσεων (και όχι δανείων). Δημόσια διαχείριση του Πράσινου Ταμείου, όχι από την Παγκόσμια Τράπεζα, αλλά από εκπροσώπους των χωρών του Νότου, με τον έλεγχο των κοινοτήτων και των κοινωνικών κινημάτων.
- Φορολόγηση των διεθνών μεταφορών, εναέριων και θαλάσσιων, και απόδοση του φόρου αυτού στις χώρες του Νότου, ως (μερική) αντιστάθμιση για το οικολογικό χρέος. Τακτική αύξηση του συντελεστή αυτού του φόρου.
- Αναγνώριση του οικολογικού χρέους απέναντι στις χώρες του Νότου. Διαγραφή (χωρίς αποζημίωση -εκτός από μικροκαταθετών) όλων των κρατικών χρεών που ο ιμπεριαλισμός χρησιμοποιεί ως μέσον για να επιβάλει μια άδικη, μη βιώσιμη και κακή ανάπτυξη.
- Φορολόγηση των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών και αναδιανεμητική φορολογική μεταρρύθμιση για να πληρώσει το κεφάλαιο και η περιουσία τη μετάβαση.
- Κατάργηση των συστημάτων πατέντας, ιδιαίτερα άμεση απαγόρευση του πατενταρίσματος του “έμβιου” και των τεχνολογιών μετατροπής και αποθήκευσης της ενέργειας. Να σταματήσει η κλοπή των προπατορικών γνώσεων των ιθαγενών λαών, ιδιαίτερα από τις φαρμακευτικές πολυεθνικές.
- Ουσιαστική αναχρηματοδότηση της δημόσιας έρευνας. Να σταματήσουν οι διευθετήσεις που υποτάσσουν την έρευνα στη βιομηχανία.

2 GATS είναι η πολυμερής συμφωνία απελευθέρωσης των υπηρεσιών, που συμπεριλήφθηκε κατά την ίδρυση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, το 1994, ως παράρτημα 1B στη “Συμφωνία του Μαρακές”.

3 Το λεγόμενο “Πράσινο Ταμείο για το Κλίμα” ιδρύθηκε θεωρητικά από τη 17η συνάντηση για το κλίμα το 2011 στο Ντέρμπαν (Ν.Αφρική) ή COP17, με έδρα στην Ιντσεόν (Ν.Κορέα) και προβλέπει 100 δις δολάρια ετησίως σε πόρους από το Βορά προς το Νότο ειδικά για προγράμματα σε σχέση με την κλιματική αλλαγή. Το 2014 μόνο το 10% αυτού του στόχου είχε πιαστεί.

- Προώθηση της διατροφικής κυριαρχίας και της προστασίας της βιοποικιλότητας με μια αγροτική μεταρρύθμιση.
- Μετάβαση προς μία οικολογική γεωργία τοπικής εμβέλειας, εγγύτητας, αναγνωρισμένου δημοσίου συμφέροντος, χωρίς μεταλλαγμένα και χωρίς εντομοκτόνα.
- Κατάργηση της βιομηχανικής κτηνοτροφίας. Μεγάλη μείωση της παραγωγής και κατανάλωσης κρέατος. Σεβασμός στην ποιότητα ζωής των ζώων.
- Απαγόρευση της διαφήμισης και προσφυγή στην ανακύκλωση, στην επαναχρησιμοποίηση, στη μείωση: άρνηση του ενεργοβόρου μοντέλου υπερκαταναλωτισμού, σπατάλης, που επιβάλλει το κεφάλαιο.
- Δωρεάν ενέργεια και νερό για τις βασικές ανάγκες και, από το κατώφλι αυτό και πάνω, τιμολόγηση με έντονη προοδευτικότητα σε συνάρτηση με την κατανάλωση, για να καταπολεμηθεί η σπατάλη. Επέκταση της σφαίρας των δωρεάν αγαθών (βασικά τρόφιμα) και υπηρεσιών (δημόσιες συγκοινωνίες, εκπαίδευση, περίθαλψη, ...).
- Εγγύηση στους εργαζόμενους των επιχειρήσεων που πρέπει να κλείσουν στο πλαίσιο της μετάβασης του δικαιώματος να προτείνουν οι ίδιοι τις αναγκαίες εναλλακτικές παραγωγές για την οικοδόμηση βιώσιμης υποδομής. Εάν οι προτάσεις αυτές αποδεικνύονταν ανέφικτες, διατήρηση των κοινωνικών δικαιωμάτων τους για μεταπήδηση σε νέα απασχόληση ή σε σύνταξη.
- Ανάπτυξη δημόσιων και κοινοτικών επιχειρήσεων με στόχο τη δημιουργία θέσεων εργασίας κατά την εφαρμογή της οικολογικής μετάβασης άσχετα από το κέρδος, με εργατικό έλεγχο και έλεγχο από τους πολίτες (ιδιαίτερα στους χώρους της παραγωγής ηλεκτρισμού, της διαχείρισης του νερού, της κατασκευής – μόνωσης – ανακαίνισης κτιρίων, της κινητικότητας των ανθρώπων -με την έξοδο από το “όλα με το αυτοκίνητο”-, της ανακύκλωση των απορριμμάτων και της αποκατάστασης οικοσυστημάτων).
- Συλλογική και ριζική μείωση του χρόνου εργασίας χωρίς απώλεια στο μισθό, με μείωση της εντατικότητας της εργασίας και αντίστοιχες προσλήψεις (ειδικά γυναικών, νέων και μελών μειονοτήτων). Μαζί με την ανάπτυξη του δημόσιου τομέα, αυτός είναι ο κατεξοχήν τρόπος να συμβιβαστούν η μείωση της παραγωγής αγαθών, η μείωση της κατανάλωσης ενέργειας, η πλήρης απασχόληση και η δημοκρατική ανάληψη της μετάβασης.
- Επέκταση των δικαιωμάτων οργάνωσης και ελέγχου των εργαζομένων στις επιχειρήσεις, ιδιαίτερα στα ζητήματα υγιεινής της εργασίας, διάρκειας των προϊόντων, αποτελεσματικότητας της παραγωγής, κλπ. Προστασία όσων προβαίνουν σε καταγγελίες.
- Αστική μεταρρύθμιση με στόχο να πάψει η κερδοσκοπία στα ακίνητα, να “απο-τεχνητοποιηθεί” η πόλη (με αστική γεωργία, αποκατάσταση βιοτόπων στον αστικό ιστό) και να απελευθερωθούμε από το αυτοκίνητο υπέρ των μαζικών συγκοινωνιών, των συλλογικών λαχανόκηπων, των χώρων αναψυχής και της ήπιας κινητικότητας (χώροι αφιερωμένοι στους πεζούς και στους ποδηλάτες).
- Καταγγελία της στρατιωτικοποίησης των κλιματικών διακυβευμάτων από τις μεγάλες δυνάμεις και της κυνικής χρήσης της καταστροφής για γεωστρατηγικούς στόχους.

Το πρόγραμμα αυτό δεν εξαντλείται εδώ: εμπλουτίζεται και θα συνεχίσει να εμπλουτίζεται συνεχώς από τους συγκεκριμένους αγώνες. Σε μια οικοσοσιαλιστική προοπτική, ο εμπλουτισμός αυτός πρέπει να καθοδηγείται από τις κρίσιμες αρχές μιας δίκαιης μετάβασης: περιβαλλοντική και κοινωνική δικαιοσύνη, κοινές αλλά και διαφοροποιημένες ευθύνες, αγώνας κατά των ανισοτήτων και βελτίωση των συνθηκών ύπαρξης, άρνηση της πράσινης αποικιοκρατίας και του περιβαλλοντικού ρατσισμού, προτεραιότητα σε συλλογικές λύσεις, διεθνισμός, αρχή της σύνεσης. Και πάνω απ' όλα πρέπει να αναπτύξουμε την ισχύ των εκμεταλλευόμενων και των καταπιεσμένων μέσα από τη δημοκρατία, την αποκέντρωση, τον έλεγχο, τη συλλογική ιδιοποίηση ή επανιδιοποίηση των κοινών. Αυτό που είναι κοινό ορίζεται με την κοινωνική διαδικασία της δημοκρατικής του συγκρότησης και όχι από τη φύση που θα καθιστούσε ορισμένα πράγματα “κοινά”, ενώ άλλα θα ήταν καταδικασμένα σε ιδιωτική ιδιοποίηση.

Οι προηγούμενες διεκδικήσεις δεν συγκροτούν, επομένως, μια έτοιμη λύση με το κλειδί στο χέρι: δείχνουν το γενικό δρόμο που πρέπει να ακολουθηθεί για να ανοίξει μια αντικαπιταλιστική, οικοσοσιαλιστική, διεθνιστική και οικοφεμινιστική διέξοδος, που θα αλλάξει όλες τις σφαίρες δραστηριότητας (παραγωγή, διανομή, κατανάλωση) και θα συνοδεύεται και από μια βαθιά αλλαγή στις αξίες. Είναι η κάθε μία τους εφαρμοστέα και από μόνη της, όμως μια έξοδος από την κρίση δεν είναι δυνατή παρά μόνο από τη συντονισμένη και σχεδιασμένη τους εφαρμογή. Το σύνολό τους αποτελεί ένα συνεκτικό όλο, ασύμβατο με την κανονική λειτουργία του καπιταλιστικού συστήματος. Δεν υπάρχει άλλη λύση, δεν υπάρχει σύντομος δρόμος για να αντιμετωπίσουμε την επείγουσα κατάστασή μας.

2 Μισθωτή εργασία, αλλοτρίωση και οικοσοσιαλισμός

Μόνο οι εκμεταλλευόμενοι και οι καταπιεσμένοι μπορούν να διεξάγουν τον περιβαλλοντικό αγώνα ως το τέλος, καθώς η κατάργηση του καπιταλιστικού συστήματος αντιστοιχεί στα ταξικά τους συμφέροντα. Το κεφάλαιο όμως ενσωματώνει τον εργαζόμενο με την αγορά της εργατικής του δύναμης. Η εμπορευματοποίηση και η καταστροφή του περιβάλλοντος πάνε, επομένως, μαζί με τη μισθωτή σχέση. Στις “κανονικές” συνθήκες του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής, η καθημερινή ύπαρξη των προλετάρων εξαρτάται από τη λειτουργία του συστήματος, που τους ακρωτηριάζει και άμεσα και έμμεσα -ακρωτηριάζοντας το περιβάλλον τους. Η αντίφαση αυτή καθιστά τη συμμετοχή του εργατικού κινήματος στον οικολογικό αγώνα ταυτόχρονα και δύσκολη και καθοριστική. Η δυσκολία τείνει να αυξηθεί στη σημερινή περίοδο, γιατί η αναδιάρθρωση της οικονομίας οδηγεί σε μαζική ανεργία και επιδεινώνει το συσχετισμό δυνάμεων ανάμεσα σε εργασία και σε κεφάλαιο. Ορισμένοι τομείς κλίνουν προς τον προστατευτισμό ή ακόμα και τον κλιματο-αρνητισμό. Πράγματι, σε ορισμένες περιπτώσεις, η υπεράσπιση του κλίματος χρησιμοποιείται ως πρόσχημα για καπιταλιστικές επιθέσεις και ορισμένοι συνδικαλιστές έχουν την αυταπάτη ότι, αν αμφισβητήσουν την πραγματικότητα, αυτό θα μπορούσε να τους βοηθήσει να αποφύγουν την καταστροφή θέσεων εργασίας στους ορυκτούς τομείς. Επομένως, αποτελεί καθήκον πρώτης στρατηγικής σημασίας το να προκαλέσουμε μια συζήτηση για τις οικοσοσιαλιστικές εναλλακτικές και να συμβάλουμε στην ανάδυση, μέσα στα συνδικάτα, μιας αριστεράς της ρήξης με την ταξική συνεργασία.

Ορισμένοι αριστεροί συνδικαλιστικοί τομείς συμμετέχουν στους περιβαλλοντικούς αγώνες, όπως είναι τα δίκτυα TUED (Trade Unions for Energy Democracy = Συνδικάτα για την Ενεργειακή

Δημοκρατία), LNS (Labor Network for Sustainability = Εργατικό Δίκτυο για τη Βιωσιμότητα) και Παγκόσμια καμπάνια για κλιματικές θέσεις εργασίας (Climate jobs campaigns). Οι πρωτοβουλίες αυτές κινητοποιούν τα συνδικάτα και τα μέλη τους που φοβούνται μαζικές απώλειες θέσεων εργασίας. Όλες αυτές οι σημαντικές συνδικαλιστικές πρωτοβουλίες αποδίδουν την ευθύνη για την έξοδο από την ορυκτή οικονομία στις ρυπαίνουσες επιχειρήσεις και στις κυβερνήσεις που τις έχουν προστατεύσει και επιδοτήσει. Ως τέτοιες, αναδεικνύουν ορισμένες αντικαπιταλιστικές διεκδικήσεις που μπορεί να ενισχυθούν και να συντονιστούν μόλις οι εργαζόμενοι βρεθούν αντιμέτωποι με τη σοβαρότητα της οικολογικής κρίσης. Έτσι, για παράδειγμα, η TUED υποστηρίζει την κοινωνικοποίηση της ενέργειας. Το αίτημα για “δίκαιη μετάβαση” εκφράζει ταυτόχρονα και τη συνείδηση της ανάγκης εξόδου από τα ορυκτά και την άρνηση του να είναι οι εργαζόμενοι αυτοί που θα πληρώσουν την απο-ανθρακοποίηση. Ωστόσο, είναι σαφές πως ορισμένες φιλο-καπιταλιστικές δυνάμεις προσπαθούν να περιορίσουν το ριζοσπαστισμό που έχουν αυτές οι καμπάνιες επιμένοντας στο να παραμείνουν μέσα στο πλαίσιο του “σεβασμού της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων” (ITUC - CSI, Παγκόσμια Συνδικαλιστική Συνομοσπονδία, Συνέδριο Βανκούβερ 2010, απόφαση για τη “Δίκαιη Μετάβαση”). Επίσης, η Καμπάνια για κλιματικές θέσεις εργασίας βασίζεται μερικές φορές σε υπερβολικά αισιόδοξες προβολές της “ανάπτυξης” των θέσεων εργασίας από τη μετάβαση. Αυτές δεν λαμβάνουν υπόψη τους πάντα το γεγονός ότι η βιωσιμότητα απαιτεί μείωση της παραγωγής. Όμως, το κλείσιμο των βλαβερών βιομηχανιών -από την παραγωγή όπλων ως τους σταθμούς παραγωγής ηλεκτρισμού με κάρβουνο ή λιγνίτη- και ο αναπροσανατολισμός της παραγωγής αυτοκινήτων προς την παραγωγή και συντήρηση ενός συστήματος μαζικών δημόσιων συγκοινωνιών είναι μέτρα προτεραιότητας για τη μετάβαση. Είναι αλήθεια, βέβαια, πως η μετάβαση συνεπάγεται μια ανάπτυξη των θέσεων εργασίας σε άλλους τομείς. Για παράδειγμα, η διάλυση της αγροτοβιομηχανίας (agrobusiness) υπέρ μιας οικολογικής γεωργίας και της ανάπτυξης του δημόσιου ή κοινοτικού τομέα με δημοκρατικό έλεγχο προσφέρουν δυνατότητες μετάθεσης σε νέες θέσεις εργασίας. Θα πρέπει επίσης να πάρουμε υπόψη το γεγονός πως η αναδιοργάνωση αυτή δραστηριοτήτων, με βάση τις κοινωνικές ανάγκες, καθώς και η μείωση των ανισοτήτων, δεν είναι στόχοι που μπορούν να περιοριστούν σε μια συγκεκριμένη περιοχή, αλλά είναι παγκόσμιοι στόχοι, που συνεπάγονται δηλαδή νέες θέσεις εργασίας με επανόρθωση των ζημιών που έχουν γίνει στις χώρες του Νότου. Ωστόσο, μια παγκόσμια μείωση της υλικής παραγωγής είναι αναγκαία. Το εργατικό κίνημα πρέπει να απαντήσει σε αυτό απαιτώντας μείωση του χρόνου εργασίας χωρίς μείωση των μισθών. Η συλλογική μείωση του χρόνου εργασίας είναι μια κατεξοχήν αντι-παραγωγικίστικη διεκδίκηση. Είναι το προνομιούχο μέσο για “ορθολογική διαχείριση των υλικών ανταλλαγών με τη φύση μέσα από το σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας”, δηλαδή για συμβαδίσει η πλήρης απασχόληση με την κατάργηση των άχρηστων, των βλαβερών παραγωγών, των παραγωγών με προγραμματισμένη απαρχαίωση των προϊόντων.

Η υποχώρηση του συσχετισμού δύναμης ανάμεσα σε κεφάλαιο και εργασία μεταφράζεται ιδιαίτερα σε μια επιδείνωση των συνθηκών εργασίας. Ιδιαίτερα απειλείται η υγεία των πιο επισφαλώς εργαζόμενων. Ο αγώνας κατά της αύξησης των επαγγελματικών ασθενειών αποτελεί μοχλό για να ενισχυθεί η συνείδηση στους μισθωτούς του ότι το Κεφάλαιο καταστρέφει ταυτόχρονα και τη Γη και τους εργαζόμενους. Η καταστροφή αυτή παίρνει επίσης τη μορφή αύξησης των ψυχοκοινωνικών κινδύνων, που δεν οφείλονται μόνο στις μορφές οργάνωσης και ελέγχου της εργασίας, αλλά και στις περιβαλλοντικές βλάβες που πολλοί εργαζόμενοι υποχρεώνονται να

προκαλούν κατά διαταγή του κεφαλαίου. Η υπεράσπιση της υγείας αποτελεί επίσης μοχλό για τη, συχνά δύσκολη, σύγκλιση των διεκδικήσεων των εργαζομένων στις ρυπαίνουσες επιχειρήσεις με τις διεκδικήσεις των γειτονικών πληθυσμών και των κινημάτων για το περιβάλλον. Το σκάνδαλο του αμιάντου έδειξε πως μπορούν να διεξαχθούν και σκληροί αγώνες όταν οι μισθωτοί μιας ρυπαίνουσας επιχείρησης, οι συγγενείς τους και οι γείτονες είναι όλοι θύματα της αρπακτικότητας των εργοδοτών που τους εκθέτουν σε τοξικά προϊόντα.

3 Αγώνες γυναικών και οικοσοσιαλισμός

Οι ιθαγενείς πληθυσμοί, οι αγρότες και η νεολαία βρίσκονται στην πρωτοπορία των περιβαλλοντικών αγώνων, και οι γυναίκες παίζουν τον πρωτεύοντα ρόλο και στις τρεις περιπτώσεις. Η κατάσταση αυτή είναι το προϊόν της ειδικής τους καταπίεσης, όχι του βιολογικού τους φύλου, όπως το απέδειξαν οι, μη ουσιοκρατικές, οικοφεμινίστριες. Η πατριαρχική καταπίεση επιβάλλει στις γυναίκες κοινωνικές λειτουργίες που συνδέονται με τη “φροντίδα” και που τις θέτουν στην πρώτη γραμμή των περιβαλλοντικών προκλήσεων. Επειδή αυτές παράγουν το 80% της διατροφικής παραγωγής στις χώρες του Νότου, οι γυναίκες είναι κυρίως που βρίσκονται απευθείας αντιμέτωπες με τις καταστροφές της κλιματικής αλλαγής και της αγροτοβιομηχανίας. Επειδή αυτές αναλαμβάνουν το μεγαλύτερο τμήμα των καθηκόντων ανατροφής των παιδιών και συντήρησης των σπιτιών, οι γυναίκες βρίσκονται άμεσα αντιμέτωπες με τις επιπτώσεις της καταστροφής και της δηλητηρίασης του περιβάλλοντος πάνω στην υγεία και στην εκπαίδευση.

Σε ιδεολογικό επίπεδο, τα γυναικεία κινήματα διατηρούν στη μνήμη τους τις εμπειρίες εργαλειοποίησης του σώματος των γυναικών στο όνομα της επιστήμης (για παράδειγμα, οι πολιτικές υποχρεωτικής στέρωσης), πράγμα που ευνοεί μια κριτική οπτική απέναντι στον μηχανιστικό επιστημονικό ψευτο-ορθολογισμό ως εργαλείου κυριαρχίας και χειραγώγησης.

Οι αγώνες των γυναικών έχουν μια πρόσθετη ιδιαίτερη, πολύτιμη και αναντικατάστατη, συμβολή να προσφέρουν στη συνολική αντικαπιταλιστική συνείδηση, που ευνοεί τη σύγκλιση των αγώνων. Σύμφωνα με τον ΟΗΕ, το σύνολο των μέσων οικογενειακού προγραμματισμού παραμένει απρόσιτο για τουλάχιστον 350 εκατομμύρια ζευγάρια στον κόσμο. Πάνω από 220 εκατομμύρια γυναίκες δεν έχουν πρόσβαση σε βασικές για την αναπαραγωγή υπηρεσίες, που συχνά σηματοδοτούν την απόσταση ανάμεσα στη ζωή και στο θάνατο. 74.000 γυναίκες πεθαίνουν κάθε χρόνο μετά από παράνομες αμβλώσεις -οι περισσότερες στις χώρες του Νότου. Κάθε χρόνο, 288.000 γυναίκες (το 99% στις λεγόμενες αναπτυσσόμενες χώρες) πεθαίνουν από αιτίες που μπορούν να αποφευχθούν και συνδέονται με εγκυμοσύνη και γέννα. Παλεύοντας κατά της πατριαρχικής ιδιοποίησης του σώματός τους, καθώς και για τη φυσική τους ικανότητα στην αναπαραγωγή, και κατά της εκμετάλλευσης της δωρεάν οικιακής εργασίας της οποίας εκτελούν το μεγαλύτερο τμήμα, οι γυναίκες διευκολύνουν την κατανόηση του γεγονότος ότι ο καπιταλισμός στηρίζεται όχι μόνο στην ιδιοποίηση της φύσης και στην εκμετάλλευση της εργατικής δύναμης μέσω μισθωτής εργασίας, αλλά και στην πατριαρχική απόκρυψη της εργασίας περίθαλψης και αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης. Στους τρεις αυτούς πυλώνες του καπιταλισμού προστίθεται και ένας τέταρτος: η εκμετάλλευση και η καταπίεση με βάση τη φυλή. Αυτοί, όμως, οι τέσσερις πυλώνες του καπιταλισμού έχουν, τελικά, έναν κοινό παρονομαστή, που είναι η ιδιοποίηση των φυσικών πόρων, στους οποίους ανήκει και η εργατική δύναμη. Οι αγώνες των γυναικών

- για το δικαίωμα ελέγχου του σώματος, της σεξουαλικότητας και της αναπαραγωγικής τους ικανότητας,
- κατά των σεξιστικών και ρατσιστικών διακρίσεων, των οποίων είναι τα θύματα στην αγορά μισθωτής εργασίας και στην παραγωγή γενικότερα, καθώς και
- για την κοινωνική αναγνώριση και την αναδιοργάνωση της οικιακής εργασίας

αποτελούν επίσης αναπόσπαστο τμήμα της οικοσοσιαλιστικής πάλης. Οι αγώνες των γυναικών εμβαθύνουν και επεκτείνουν τους ορίζοντες της χειραφέτησης.

4 Αγροτικό ζήτημα και οικοσοσιαλισμός

Σε όλο τον κόσμο, οι ακτήμονες αγρότες(-σες) και οι εργάτες(-τριες) γης αποτελούν τον κοινωνικό τομέα που έχει πιο μαζικά στρατευτεί στον περιβαλλοντικό γενικά, και κλιματικό ειδικότερα, αγώνα. Ο ρόλος αυτός πρωτοπορίας είναι η απάντηση στην βάνανυση επίθεση του κεφαλαίου που θέλει να μετατρέψει τους ανεξάρτητους αγρότες σε ανέργους (για να πιεστούν οι μισθοί) ή σε μισθωτούς ή ημι-μισθωτούς (για να παράγονται χαμηλής ποιότητας φτηνά εμπορεύματα για την παγκόσμια αγορά, αντί για διατροφικά προϊόντα ποιότητας για τους τοπικούς πληθυσμούς). Αλλά είναι ταυτόχρονα το αποτέλεσμα και της οργανωτικής δουλειάς και της δουλειάς συνειδητοποίησης που διεξάγουν αγροτικά συνδικάτα όπως η Via Campesina, ιδιαίτερα με τις καταλήψεις γης από τους ακτήμονες αγρότες.

Αντίθετα από τους μισθωτούς, οι μικροί αγρότες δεν ενσωματώνονται μέσα στο κεφάλαιο. Παρόλο που η παραγωγή για την αγορά τείνει να τους επιβάλει παραγωγικιστικούς στόχους και μεθόδους, αυτοί διατηρούν τη νοοτροπία του τεχνίτη που θέλει να κάνει “ποιοτικό έργο”. Παρά τη δύναμη του καπιταλιστή εχθρού τους, κινητοποιούνται για να διατηρήσουν ή να ξανακερδίσουν την ιδιοκτησία των δικών τους μέσων παραγωγής. Ο πολύ άνισος συσχετισμός απέναντι στην αγροτοβιομηχανία και στη μεγάλη διανομή τούς σπρώχνει να αναζητούν συμμαχίες με άλλα κοινωνικά κινήματα, ιδιαίτερα με τους μισθωτούς και με το περιβαλλοντικό κίνημα. Όσο για τους εργάτες γης, κυρίως του εποχιακούς, χωρίς χαρτιά και υπερεκμεταλλεζόμενους, αυτοί -και ιδίως αυτές- δεν έχουν καμία προοπτική εξόδου από τα υπερ-επισφαλή περιθώρια της μισθωτής εργασίας. Παρά τους εκφοβισμούς και τη συχνή καταστολή από τους εργοδότες, ορισμένοι από αυτούς(-ές) έχουν καταφέρει να δημιουργήσουν συνδικάτα και να βελτιώσουν τους μισθούς τους καθώς και τις συνθήκες εργασίας τους. Ο αγώνας τους είναι αντικειμενικά αντικαπιταλιστικός.

Η σημασία του αγροτικού ζητήματος δεν θα πρέπει να κρίνεται αποκλειστικά με μέτρο το ποσοστό των αγροτών στον ενεργό πληθυσμό, αλλά με βάση πέντε στόχους:

1. Οι αγροτικοί τρόποι παραγωγής και η αλυσίδα βρίσκονται στο επίκεντρο κρίσιμων διακυβευμάτων για την ανθρώπινη υγεία (παχυσαρκία, καρδιακά νοσήματα, αλλεργίες, κλπ.) και για την προστασία του περιβάλλοντος, που αποκαλύπτουν και την καταστροφική δύναμη του κεφαλαίου. Οι αλλαγές στη συμπεριφορά των καταναλωτών δεν μπορούν να καθοδηγήσουν την οικολογική μετάβαση, αλλά οι επιλογές στο χώρο της διατροφής μπορούν να στηρίξουν τα μονοπάτια επαναπροσανατολισμού με σημαντική οικολογική επίπτωση. Η διεκδίκηση της “διατροφικής κυριαρχίας” θέτει σε αμφισβήτηση την ικανότητα των πολυεθνικών να χρησιμοποιούν το διατροφικό όπλο ενάντια στους αγώνες των λαών. Επιτρέπει να ενοποιηθούν καταναλωτές και παραγωγοί γύρω από έναν αγώνα και από πρακτικές που να δημιουργούν αντικαπιταλιστική συνείδηση.

2. Ο σημαντικός ρόλος των γυναικών στην αγροτική παραγωγή. Οι γυναίκες αποτελούν το 43% της αγροτικής εργατικής δύναμης στις λεγόμενες “αναπτυσσόμενες” χώρες. Η πατριαρχική διάκριση μεταφράζεται σε πιο μικρή κλίμακα των εκμεταλλεύσεων και των κοπαδιών, σε χαμηλότερο επίπεδο μηχανοποίησης, σε πιο βαριά εργασία για πιο μικρή απόδοση (εξαιτίας του βάρους που έχει το μη παραγωγικό έργο τους -ιδιαίτερα η αναζήτηση νερού και καυσόξυλου) και σε μικρότερη πρόσβαση σε κατάρτιση και σε πιστώσεις (έστω και αν αυτές, αντίστροφα, έχουν μεγαλύτερο ποσοστό από τους άντρες ειδικά στις μικρο-πιστώσεις). Οι εργάτριες γης έχουν πιο επισφαλή θέση από τους άντρες. Η χειραφέτηση των αγροτισσών ως γυναικών αποτελεί μία από τις κρίσιμες προϋποθέσεις για να απαντηθεί η πρόκληση ταυτόχρονα και της διατροφικής κυριαρχίας και της οικολογικής γεωργίας. Είναι επομένως από μόνο του ένα οικοσοσιαλιστικό διακύβευμα.
3. Από μόνο του, το σύνολο του κλάδου της γεωργίας – δασοκομίας είναι υπεύθυνο για πάνω από το 40% των αερίων με επίπτωση θερμοκηπίου. Η αγροτοβιομηχανία, επιπλέον, είναι ο κρίσιμος τομέας για το χημικό δηλητηριασμό της βιόσφαιρας, ενώ η βιομηχανική αλιεία και η ρύπανση των νερών από την αγροτοβιομηχανία είναι οι καθοριστικοί παράγοντες στην παρακμή της βιοποικιλότητας στους υδάτινους τόπους. Ταυτόχρονα, η αύξηση της θερμοκρασίας απειλεί την παραγωγικότητα των εδαφών, ενώ η οξύνιση που προκαλεί απειλεί και τα υδάτινα οικοσυστήματα.
4. Η συρρίκνωση της βιοποικιλότητας δεν θα σταματήσει κυρίως με τη δημιουργία φυσικών δρυμών, αλλά με την ανάπτυξη μιας οικολογικής γεωργίας. Εξάλλου, ακόμα και ο εκμηδενισμός των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου δεν είναι πλέον σε θέση να σταματήσει την κλιματική αλλαγή. Θα χρειαστούν αρκετές από τις επόμενες δεκαετίες για να αποσυρθεί άνθρακας από την ατμόσφαιρα. Στη λογική του κέρδους, το κεφάλαιο δεν μπορεί να απαντήσει παρά μόνο με τις τεχνολογίες μαθητευόμενου μάγου της γεωμηχανικής και με μια γενικευμένη ιδιοποίηση των “οικοσυστημικών υπηρεσιών”. Η γεωργία των αγροτών και μια ορθολογική δασοκομία είναι τα μόνα μέσα για να μειωθεί αποτελεσματικά η ατμοσφαιρική συγκέντρωση άνθρακα, χωρίς κινδύνους και με κοινωνική δικαιοσύνη. Έτσι, η προστασία της βιοποικιλότητας και του κλίματος ενισχύουν την ανάγκη οικοσοσιαλιστικής εναλλακτικής και θεμελιώνουν υλικά την κρίσιμη θέση της αγροτο-οικολογικής εναλλακτικής στο σύνολο αυτής της εναλλακτικής.
5. Το πέρασμα σε μια γεωργία (και σε μια αλιεία και σε μια δασοκομία) που να είναι οικολογικές αποτελεί κύρια προϋπόθεση οικοδόμησης μιας οικοσοσιαλιστικής κοινωνίας, εξίσου σημαντικής με τη δημοκρατία των παραγωγών και με τη χρήση 100% ανανεώσιμης ενέργειας. Όμως, αυτή η γεωργία είναι πιο εντατική σε εργατική δύναμη απ’ό,τι η βιομηχανική γεωργία. Το πέρασμα σε μια βιώσιμη δασοκομία και η αποκατάσταση / προστασία των οικοσυστημάτων συνεπάγονται και αυτά μια αύξηση του ποσοστού του πληθυσμού που αφιερώνεται σε αυτές τις δραστηριότητες. Για να απαντηθεί η πρόκληση αυτή απαιτείται μια μακροπρόθεσμη πολιτική αναβάθμισης των αγροτικών επαγγελμάτων, μόρφωσης των εργαζομένων και εξοπλισμού των επαρχιακών περιοχών σε υποδομές και σε υπηρεσίες προς τους ανθρώπους, καθώς και η ανάπτυξη μιας αστικής γεωπονικής.

5 Ιθαγενείς λαοί, buen vivir (ευ ζειν) και οικοσυστησιαλισμός

Στη βόρειο, κεντρική και νότιο Αμερική, στην Ασία και στην Ωκεανία, οι πρώτοι λαοί βρίσκονται και αυτοί στην πρώτη γραμμή. Ο αγώνας τους συνδυάζεται συχνά με τους αγώνες των αγροτών και των κοινοτήτων στην ύπαιθρο, αλλά είναι ιδιαίτερος. Οι πρώτοι λαοί παράγουν την κοινωνική τους ύπαρξη με βάση μια άμεση σχέση με το περιβάλλον, που το έχουν οι ίδιοι διαμορφώσει και που αποτελεί το πλαίσιο της ζωής τους. Εξαιτίας αυτού, οι λαοί αυτοί βρίσκονται στο δρόμο πολλών πολύ ισχυρών και άπληστων καπιταλιστικών ομίλων που θέλουν να καταληστέψουν φυσικούς πόρους: πετρελαϊκές πολυεθνικές, πολυεθνικές αερίων, ξύλου, χαρτοπολτού, κρέατος, αγροτοβιομηχανίας, φαρμακευτικές, χωρίς να υπολογίσουμε και τους χρηματοπιστωτικούς ομίλους τους ειδικούς σε “αντισταθμίσιμα άνθρακα”, που μασκαρεύονται σε οικολόγους υπερασπιστές του δάσους. Όλοι αυτοί οι ληστές ορυκτών δρουν γενικά με τη συνενοχή των εθνικών κυβερνήσεων και των τοπικών αρχών, που παραπέμπουν σε στόχους ανάπτυξης και σε οικολογικές ανάγκες, για να κρύψουν την απληστία τους για το κέρδος και την νεο-αποικιακή τους περιφρόνηση απέναντι στους ιθαγενείς λαούς. Από την πλευρά τους, οι τελευταίοι δεν διαθέτουν γενικά κανένα τίτλο ιδιοκτησίας επί των πόρων του περιβάλλοντός τους. Δεν έχουν κανένα άλλο μέσο από την πάλη κατά της μετακίνησής τους. Με την πάλη τους αυτή, οι πρώτοι λαοί προστατεύουν και γνωστοποιούν την κοσμογονία τους, που αποτελεί πολύτιμο πλούτο για το σύνολο της ανθρωπότητας, καθώς και πηγή έμπνευσης για τον οικοσυστησιασμό. Απέναντι στον καπιταλισμό, που επιχειρεί να τους συντρίψει και να ιδιοποιηθεί τους πόρους και τις γνώσεις τους, οι λαοί αυτοί παίζουν έναν ρόλο πρωτοπορίας στην πάλη για μια οικολογικά βιώσιμη κοινωνία. Ακόμα και όταν οι ιθαγενείς λαοί έχουν αστικοποιηθεί, διατηρούν τις σχέσεις τους με τις κοινότητες και την κουλτούρα τους, ενώ αντιμετωπίζουν και ιδιαίτερα προβλήματα, κυρίως διακρίσεων. Έχουν δίκιο να αναζητούν συμμάχους για να ενισχύσουν τον αγώνα τους.

6 Αυτοδιαχείριση, έλεγχος και πολιτική διεξοδος

Οι βαθιές αλλαγές στον τρόπο ζωής και στις αναπτυξιακές προοπτικές που απαιτεί η οικολογική μετάβαση δεν μπορούν να επιβληθούν από τα πάνω, με αυταρχικούς ή τεχνοκρατικούς τρόπους. Δεν είναι εφικτές παρά μόνο εάν η πλειοψηφία του πληθυσμού αποκτήσει την πεποίθηση ότι αυτές είναι αναγκαίες και συμβατές με μια σημαντική βελτίωση των συνθηκών ύπαρξης και, άρα, και επιθυμητές. Αυτό απαιτεί μια μεγάλη αλλαγή στη συνείδηση, για να δοθεί μεγαλύτερη αξία στο χρόνο, στον έλεγχο του τί παράγεται και στην απο-αλλοτριωμένη εργασία, παρά στην αέναη συσσώρευση υλικών αγαθών. Πρέπει, επομένως, να διαδοθεί μια διαρκής εκπαίδευσης για τη σοβαρότητα της περιβαλλοντικής καταστροφής και των αιτιών της. Απέναντι στην καπιταλιστική αδυναμία, πρέπει να προωθηθούν δημοκρατικές διαδικασίες ενεργητικού ελέγχου, ανάληψης της ευθύνης για τη μετάβαση, παρέμβασης στις δημόσιες αποφάσεις, ακόμα και κοινής ιδιοποίησης της παραγωγής και της κοινωνικής αναπαραγωγής, καθώς και της προστασίας των απειλούμενων οικοσυστημάτων. Από την ίδια τους τη φύση, οι διαδικασίες αυτές συνδυάζονται με τους αγώνες των καταπιεσμένων κοινοτήτων για τα κοινωνικά και δημοκρατικά τους δικαιώματα για αυτοδιάθεση. Ο στόχος είναι να διερευνηθεί στην πράξη η εφεύρεση χειραφετημένων σχέσεων ανάμεσα στους ανθρώπους καθώς και ανάμεσα στην ανθρωπότητα και τη φύση, για να δειχτεί ότι “ένας άλλος κόσμος είναι εφικτός”. Οι πρακτικές αυτές των πιο στρατευμένων κοινωνικών τομέων

στους αγώνες θα ενθαρρύνει και το εργατικό κίνημα να καταπολεμήσει την επιρροή του προστατευτισμού και του παραγωγισμού στο εσωτερικό του.

Το κίνημα για απο-επένδυση από τις ορυκτές ενέργειες και τα κινήματα στις πόλεις για τη μετάβαση πρέπει να στηριχτούν ενεργά. Γενικότερα, οι εμπειρίες εργατικού ελέγχου, ελέγχου από τους πολίτες, συμμετοχικής διαχείρισης, ακόμα και αυτοδιαχείρισης, καθώς και οι αγώνες των γυναικών για κοινωνική αναγνώριση και για μοιρασμό των οικιακών εργασιών, δημιουργεί ευνοϊκό έδαφος για τη διατύπωση μιας αντικαπιταλιστικής συνείδησης και ενός προγράμματος που να συμπεριλαμβάνει την οικοσοσιαλιστική διάσταση. Οι εμπειρίες μιας συνεργατικής οικολογικής γεωργίας, ιδιαίτερα, στην Ευρώπη αλλά και, κυρίως, στη λατινική Αμερική, το αποδεικνύουν και επηρεάζουν και το ίδιο το εργατικό κίνημα. Πολλές εμπειρίες παραγωγής και αυτοδιαχείρισης εμπλέκουν, εξάλλου, εργαζόμενους που έχουν απολυθεί, που είναι αποκλεισμένοι ή σε επισφάλεια, ακόμα και χωρίς χαρτιά ή αιτούντες άσυλο. Οι εναλλακτικές αυτές τους προσφέρουν μια άμεση απάντηση στο μαζικό και διαρκή τους αποκλεισμό, που τους υποβαθμίζει την ύπαρξη και την αξιοπρέπειά τους ως ανθρώπους. Αυτοί έχουν σημαντική θέση σε μια οικοσοσιαλιστική στρατηγική, επειδή αρνούνται τη μοιρολατρεία, δημιουργούν αλληλεγγύη, και ξεπερνούν τον κύκλο των αγωνιστών για το περιβάλλον.

Θα ήταν, ωστόσο, αυταπάτη να πιστεψε κανείς ότι μια επιδημικού τύπου γενίκευσή τους στο σύνολο της κοινωνίας θα επέτρεπε να αποφευχθεί η οικολογική καταστροφή: τα αναγκαία διαρθρωτικά κοινωνικοοικονομικά μέτρα -κατά προτεραιότητα η κοινωνικοποίηση της πίστης και της ενέργειας- δεν μπορούν να αποφευχθούν. Οι μεταβατικές πρωτοβουλίες πρέπει να συναρθρωθούν με την απαίτηση δημοκρατικού σχεδιασμού της μετάβασης, όπου συμπεριλαμβάνονται ταυτόχρονα και η ικανοποίηση των κοινωνικών αναγκών και ο σεβασμός των οικολογικών περιορισμών. Χωρίς μια τέτοια συνάρθρωση, οι πρωτοβουλίες αυτές μπορεί να έχουν ως επίπτωση μια απο-πολιτικοποίηση, ή ακόμα και να οδηγήσουν σε μακροχρόνια συνύπαρξη με το σύστημα που βασίζεται στο κέρδος.

Ο αγώνας κατά των μεγάλων ορυκτών έργων αποτελεί κλειδί για το γενικό κίνημα ανάμειξης, ελέγχου και ανάληψης της μετάβασης. Οι μαζικές διαδηλώσεις, οι καταλήψεις χώρων, ορυχείων, και οι καμπάνιες πολιτικής ανυπακοής μας επιτρέπουν να αντιταχθούμε συγκεκριμένα στη “αναπτυξιακίστικη” και “εξορυκτικίστικη” δυναμική του κεφαλαίου. Οι αγώνες αυτοί έχουν κομβική σημασία για την υπεράσπιση των οικοσυστημάτων και των ανθρώπινων κοινοτήτων που ζουν μέσα σε αυτά ή που τα έχουν διαμορφώσει. Έχουν στρατηγική σημασία για την υπεράσπιση του κλίματος, γιατί η ανάπτυξη του ορυκτού κεφαλαίου περνάει αναγκαστικά από τέτοια έργα υποδομής. Οι αγώνες αυτοί αποτελούν επιπλέον προνομιούχο μέσο για να χτιστούν επί τόπου γέφυρες ανάμεσα στους αγώνες των αγροτών, των ιθαγενών λαών, της νεολαίας, των γυναικών και, από εκεί, να κληθεί το ίδιο το εργατικό κίνημα να ενταχθεί στον αγώνα.

Η διεθνής δικτύωση των αντιστάσεων αυτών επιτρέπει να βελτιωθεί ο συσχετισμός δυνάμεων, να διαλυθούν οι κατηγορίες τύπου “νίμπυ⁴” και να ενισχυθεί η νομιμοποίηση των διεκδικήσεών τους. Σε ορισμένες περιπτώσεις, θα μπορούσε να επιτρέψει ακόμα και ορισμένες μεταρρυθμίσεις που,

4 “Νίμπυ” από το αγγλικό Nimby (“not in my backyard” που σημαίνει “όχι στη δική μου αυλή”) προέρχεται από τις ιδεολογικές καμπάνιες κατά των κινητοποιήσεων που εν πολλοίς κινητοποιούν κατοίκους μιας περιοχής κατά μιας συγκεκριμένης εγκατάστασης κοντά τους, χωρίς όμως οι ίδιοι να εκφράζουν γενικότερη αντίθεση στην ίδια αυτή την επένδυση ως τέτοια.

έστω και μέσα σε καπιταλιστικό πλαίσιο, θα μπορούσαν να χρησιμεύουν ως αφετηρίες για περαιτέρω ριζοσπαστικοποιήσεις.

Η αναγκαία σύγκλιση των κοινωνικών και περιβαλλοντικών αγώνων δεν είναι μια συσπείρωση στη βάση ενός σταθερού συμβιβασμού ανάμεσα στο περιβαλλοντικό και το κοινωνικό. Είναι μια δυναμική διαδικασία αποσαφήνισης, ανασύνθεσης και ριζοσπαστικοποίησης. Μια τέτοια διαδικασία εμπλέκει αναγκαστικά πολλές διενέξεις ανάμεσα σε κοινωνικούς τομείς, ιδιαίτερα διενέξεις με τομείς του εργατικού κινήματος που βρίσκονται σε ταξική συνεργασία με τον παραγωγισμό. Παρόλο που χρειάζεται μια αναγκαία αίσθηση τακτικής και υπογραμμίζοντας ταυτόχρονα και τα πλεονεκτήματα της οικολογικής μετάβασης για τους εργαζόμενους (ειδικά σε όρους απασχόλησης και υγείας), πρέπει πάντως να αντιταχθούμε στο εργατικό κίνημα που βρίσκεται κάτω από προστατευτική και παραγωγικίστικη επιρροή. Σε μια διένεξη ανάμεσα σε κοινωνικούς τομείς που έχουν στρατευτεί για το περιβάλλον και σε τομείς του εργατικού κινήματος που ευθυγραμμίζονται με τον παραγωγισμό και τον προστατευτισμό, εμείς υπερασπίζουμε τους πρώτους, προσπαθώντας ταυτόχρονα να πείσουμε τους εργαζόμενους να αλλάξουν τη στάση τους. Για αυτό και προτείνουμε γερές προγραμματικές εναλλακτικές με στόχο να ενισχυθούν τα δικαιώματα και η ευημερία των εργαζομένων και των κοινοτήτων. Δεν είναι αυτοί που πρέπει να πληρώσουν για τις αποφάσεις των επιχειρήσεων και των κυβερνήσεων που τις στηρίζουν.

Για να κερδηθεί το εργατικό κίνημα και τα άλλα κοινωνικά κινήματα στην πάλη σε ένα πρόγραμμα οικοσοσιαλιστικής μετάβασης, αυτό δεν μπορεί να γίνει τελικά παρά μέσα από την ανάδυση εναλλακτικών πολιτικών που να έχουν ως στόχο να πάρουν την κυβερνητική εξουσία για να εφαρμόσουν ένα συνολικό σχέδιο αντικαπιταλιστικών δομικών μεταρρυθμίσεων που θα ικανοποιούν ταυτόχρονα και τις κοινωνικές ανάγκες και τους περιβαλλοντικούς περιορισμούς. Η συγκρότηση μιας οικοσοσιαλιστικής κυβέρνησης, που να κόψει με τον καπιταλισμό στηριζόμενη στην κοινωνική κινητοποίηση, αποτελεί το κρίσιμο επιστέγασμα ενός οικοσοσιαλιστικού προγράμματος έκτακτης ανάγκης. Αλλά δεν μπορεί να υπάρξει ένας εφικτός οικοσοσιαλισμός σε μία μόνο χώρα. Ο σχηματισμός μιας τέτοιας κυβέρνησης δεν αποτελεί, με τη σειρά του, παρά μόνο ένα μεταβατικό στάδιο μιας διαρκούς διαδικασίας με στόχο την ανατροπή του καπιταλισμού σε όλο τον πλανήτη.

7 Τεχνολογίες, αυτοδιαχείριση και αποκέντρωση

“Η Κομούνα είναι η πολιτική μορφή που επιτέλους βρήκε η χειραφέτηση της εργασίας”, έγραφε ο Μαρξ στα μαθήματα από την Κομούνα του Παρισιού. Τον 19ο αιώνα, ο καπιταλισμός δημιούργησε ένα ενεργειακό σύστημα όλο και πιο ομοιόμορφο και όλο και πιο συγκεντροποιημένο, του οποίου ο τεχνικός και ο πολιτικός έλεγχος συνεπάγονταν, αντίστοιχα, έναν τεράστιο γραφειοκρατικό μηχανισμό και ένα περίπλοκο σύστημα αναθέσεων εξουσίας. Το σύστημα αυτό δεν είναι προφανώς η αιτία του γραφειοκρατικού εκφυλισμού της ΕΣΣΔ -ο οποίος πήγαζε κυρίως από τη σταλινική αντεπανάσταση-, όμως τον ευνόησε σε ένα βαθμό. Αντίστροφα, η ευελιξία και η σπονδυλότητα των ανανεώσιμων τεχνολογιών δεν αποτελούν εγγύηση για έναν δημοκρατικό σοσιαλισμό, αλλά ανοίγουν νέες δυνατότητες αντικαπιταλιστικών δομικών μεταρρυθμίσεων με στόχο μια χωρικά αποκεντρωμένη ανάπτυξη, που να οργανώνεται γύρω από το δημοκρατικό έλεγχο, από τις τοπικές κοινότητες, των επί τόπου διαθέσιμων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της χρήσης τους. Αλλά η πραγματοποίηση των δυνατοτήτων αυτών εξαρτάται από την πάλη των τάξεων. Η απαλλοτρίωση

και μόνο ενός τμήματος των περιουσιών που έχουν συσσωρεύσει οι αραβικές πετρομοναρχίες θα αρκούσε για τη χρηματοδότηση εναλλακτικών σχεδίων ανάπτυξης στην περιοχή της Εγγύς και της Μέσης Ανατολής, με βάση την ηλιακή ενέργεια και με στόχο την ικανοποίηση των κοινωνικών αναγκών σε τοπική κλίμακα. Στην ίδια τάξη ιδεών ανήκει και το αξιοθρήνητο των λεγόμενων “προοδευτικών” λατινοαμερικάνικων κυβερνήσεων που δεν έχουν επενδύσει τα έσοδα από τις ορυκτές εκμεταλλεύσεις σε σχέδια κοινωνικής και οικολογικής μετάβασης με στόχο έναν άλλο τύπο ανάπτυξης, αποκεντρωμένο, δημοκρατικό, πιο ισορροπημένο στις σχέσεις πόλεις και υπαίθρου, με άξονα τις κοινότητες και με βάση το 100% ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Οι ανανεώσιμες τεχνολογίες ενέργειας τροποποιούν επίσης και τη συνάρθρωση ανάμεσα στα διαρθρωτικά μέτρα και στις εμπειρίες ελέγχου και αυτοδιαχείρισης στο επίπεδο των περιοχών, καθώς αυτές βλέπουν να ανοίγουν νέες δυνατότητες ενεργειακής αυτάρκειας. Το σχέδιο μιας δημοκρατικής οικοσοσιαλιστικής κοινωνίας, που να βασίζεται σε ένα δίκτυο αποκεντρωμένων οργάνων εξουσίας, ξαναβρίσκει έτσι την επικαιρότητα και τη φερεγγυότητά του. Η φύση και οι δυσκολίες αποθήκευσης της ηλεκτρικής ενέργειας κάνουν πιο εύκολη τη διαχείριση ενός συστήματος αποκεντρωμένου, αλληλέγγυου και συμπληρωματικού, απ’ό,τι το σημερινό σύστημα που υπόκειται στις διαταγές της αγοράς. Ο χώρος πάλης αυτός είναι ιδιαίτερα σημαντικός για τις χώρες του Νότου, μέσα στο πλαίσιο ενός μοντέλου ανάπτυξης εναλλακτικού προς το ιμπεριαλιστικό μοντέλο, όπου συμπεριλαμβάνεται και η διατροφική κυριαρχία. Γενικότερα, το ηπειρωτικό και υπο-ηπειρωτικό επίπεδο είναι κατάλληλο για να συναρθρωθεί μια νέα αντίληψη για την ανάπτυξη, με άξονα την αυτοδιαχείριση των περιοχών, και για να χρησιμεύσει συνδεδετικά ανάμεσα στο τοπικό και στο παγκόσμιο.

8 Περιβαλλοντική καταστροφή και κοινωνική στράτευση των επιστημόνων

Οι καπιταλιστικές απαντήσεις είναι οικολογικά ανεπαρκείς και κοινωνικά άδικες, καθώς εμφανίζουν τους κοινωνικούς κανόνες τις αγορές ως αναπόφευκτους φυσικούς κανόνες. Η πραγματικότητα αυτή ωθεί ορισμένους επιστήμονες να στρατευτούν στο επίπεδο των αγώνων. Η στράτευσή τους έχει ως φόντο την κριτική απέναντι στον αυξανόμενο κατακερματισμό της έρευνας και στην υποταγή της όλο και περισσότερο στις ανάγκες του κεφαλαίου και τους χρόνους του. Ένας μειοψηφικός, αλλά αυξανόμενος αριθμός ερευνητών διακρίνει την ανάγκη διεπιστημονικότητας και διακλαδικότητας που όμως επίσης συνεπάγεται και τη συνεργασία με τους κοινωνικούς χώρους. Σε αυτό το πλαίσιο, αναδύεται και μια ευκαιρία να ξανα-οριστεί “η γνώση”, να ξεφύγει από τους ερμητικούς της περιορισμούς και να στραφεί κατά του κεφαλαίου. Το οποίο επίσης ενισχύεται από την άνοδο, σε ορισμένους τομείς της άρχουσας τάξης, του ανορθολογικού και της άρνησης των αντικειμενικών δεδομένων, δύο αντιδραστικά χαρακτηριστικά που ενσαρκώνει ιδιαίτερα ο Ντόναλντ Τραμπ. Οι οικοσοσιαλιστές πρέπει να συμβάλουν στο να χρησιμοποιηθεί αυτή η ευκαιρία με κάθε τρόπο. Ο στόχος δεν είναι να υποβληθεί το κοινωνικό κίνημα στη δικτατορία “της επιστήμης” ή των ειδικών, αλλά αντίθετα να τεθεί η πραγματογνωμοσύνη στην υπηρεσία του κοινωνικού κινήματος και να υπόκειται στην κριτική του. Αυτό μπορεί να αυξήσει πολύ τη φερεγγυότητα και τη νομιμοποίηση των αντικαπιταλιστικών προτάσεων. Ιδιαίτερα η εμπειρία διεθνούς συνεργασίας των επιστημόνων αποτελεί σημαντικό ατού για να αναπτυχθεί ο διεθνισμός.

9 Αυτοοργάνωση των πληττόμενων πληθυσμών

Τα μέσα για να αποφευχθεί η μεγάλη καταστροφή που έρχεται έχουν τρομαχτικά αργήσει σε σχέση με τις απαιτήσεις. Και ορισμένες “ανθρωπογενείς” οικολογικές καταστροφές είναι, επομένως, αναπόφευκτο να πολλαπλασιαστούν, ιδιαίτερα εξαιτίας των ακραίων μετεωρολογικών φαινομένων (πλημμύρες, κυκλώνες, κλπ). Αυτές δημιουργούν καταστάσεις αποδιοργάνωσης και χάους, που θα τις εκμεταλλευτούν οι κερδοσκόποι και θα εργαλειοποιηθούν με στόχους εξουσίας (πολιτικής, οικονομικής, γεωστρατηγικής). Ταυτόχρονα όμως, οι ίδιες αυτές καταστάσεις μπορεί να ευνοήσουν και την αυτοοργάνωση της βοήθειας, την υποδοχή των προσφύγων, ακόμα και την αναδιοργάνωση της κοινωνικής ζωής γενικότερα. Οι πρωτοβουλίες αυτές, σε τέτοια περίπτωση, θα έχουν μεγάλη νομιμοποίηση, γιατί είναι ζωτικής σημασίας και γιατί είναι πιο αποτελεσματικές από τη διεθνή βοήθεια. Ο υποκειμενικός παράγοντας είναι καθοριστικός για να μπορέσουν να συγκεκριμενοποιηθούν τέτοιου είδους δυνατότητες. Η προοπτική αυτή αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της οικοσοσιαλιστικής μας στρατηγικής, ως επαναστατικής στρατηγικής. Και γενικότερα, η συνεχιζόμενη καπιταλιστική αδυναμία απέναντι στην ανάπτυξη της οικολογικής κρίσης συμβάλλει στη δημιουργία μιας κατάστασης που αντικειμενικά θα θέτει το εναλλακτικό δίλημμα: είτε να υποκύψουμε στη βαρβαρότητα, από τη μια, είτε να αποφασίσουμε να σωθούμε, επαναστατικά, από την άλλη.

10 Οικοσοσιαλισμός και διεθνισμός

Στο οικοσοσιαλιστικό πρόγραμμα έκτακτης ανάγκης, οι απαιτήσεις για εντοπιότητα της παραγωγής και για διατροφική κυριαρχία εγγράφονται σε μια αυτοδιαχειριστική και διεθνιστική προοπτική, που είναι διαμετρικά αντίστροφη τόσο της καπιταλιστικής παγκοσμιοποίησης και των ελεύθερων συναλλαγών, από τη μια, όσο και του καπιταλιστικού προστατευτισμού και της εθνικής κυριαρχίας, από την άλλη. Ιδιαίτερα στις αναπτυσσόμενες χώρες, χρειάζεται η μεγαλύτερη δυνατή επαγρύπνηση απέναντι στις προσπάθειες ιδιοποίησης του θέματος από την άκρα και την ακραία δεξιά. Αυτές προσπαθούν να στρέψουν τις οικολογικές διεκδικήσεις προς εθνικιστικές ψευτο-απαντήσεις που συνεχίζουν να είναι στην υπηρεσία του κεφαλαίου γεφυρώνοντάς τες με θεματικά ευρύτερα ρατσιστικές, ισλαμόφοβες, αντιδραστικές, “παραδοσιακίστικες”. Τα αιτήματα για εντοπιότητα της παραγωγής και για διατροφική κυριαρχία αποτελούν δόκιμους χώρους για τέτοια εγχειρήματα. Είναι επομένως κρίσιμο να πλαισιωθούν τα αιτήματα αυτά με προσοχή, για να αποφευχθεί κάθε τέτοια ιδιοποίηση.

Εμείς αντιτασσόμαστε στις μετακινήσεις εργοστασίων προς χώρες χαμηλού κόστους και υποστηρίζουμε την εντοπιότητα της παραγωγής γενικά, αλλά δεν στηρίζουμε το αίτημα της επαναφοράς επιχειρήσεων που έχουν μετακινηθεί. Η ιδέα της επαναφοράς συνεπάγεται, πράγματι, ότι ορισμένοι εργαζόμενοι σε χώρες χαμηλού κόστους θα χρειαστεί να χάσουν τη δουλειά τους για να ξαναβρούν τις δικές τους οι εργαζόμενοι στις ιμπεριαλιστικές χώρες. Αντί να ενοποιεί επομένως τους μισθωτούς των διαφόρων χωρών απέναντι στους εκμεταλλευτές, η διεκδίκηση αυτή τους βάζει να ανταγωνίζονται και τους αφοπλίζει απέναντι στις εργοδοτικές απαιτήσεις για ανταγωνιστικότητα στις αγορές. Η εντοπιότητα της παραγωγής εγγράφεται σε ένα τελείως διαφορετικό σχέδιο, το οποίο ξεκινάει από τις οικολογικές και κοινωνικές ανάγκες, ιδιαίτερα το δικαίωμα σε δουλειά και σε εισόδημα για όλους και όλες, κοντά στο μέρος κατοικίας τους. Το ίδιο και η διατροφική

κυριαρχία, για εμάς, δεν είναι μια εθνική κυριαρχία αλλά μια κυριαρχία στο επίπεδο των περιοχών όπως αυτές έχουν συγκροτηθεί ιστορικά από τις κοινότητες. Πρέπει επομένως να γίνει σεβαστή η ιστορία τους. Υπερασπιζόμαστε τη διακοινοτική αλληλεγγύη, δηλαδή τη διαχείριση των κοινών πόρων και τις ανταλλαγές μεταξύ τους, πάνω στη βάση της αλληλεγγύης και της συμπληρωματικότητας και όχι του ανταγωνισμού και της υπερεκμετάλλευσης.

Γενικότερα, διατυπώσεις όπως “αριστερός ή αλληλέγγυος προστατευτισμός” αφήνουν να καλλιεργείται η ιδέα πως ο ανταγωνισμός από χώρες με χαμηλούς μισθούς και χωρίς προστασία του περιβάλλοντος είναι η κρίσιμη αιτία για την απώλεια των βιομηχανικών θέσεων εργασίας στις αναπτυγμένες χώρες. Όμως, η κύρια αιτία για την απώλεια αυτή των θέσεων εργασίας είναι η αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας σε ένα πλαίσιο όπου η ιστορική κίνηση της μείωσης του χρόνου εργασίας έχει σταματήσει εξαιτίας της επιδείνωσης του συσχετισμού δυνάμεων. Υιοθετώντας την παρωχημένη οπτική μιας παγκόσμιας οικονομίας που βασιζόταν στον ανταγωνισμό ανάμεσα σε χώρες, την ώρα που ο κυρίαρχος ρόλος περνάει κυρίως από τις πολυεθνικές, ο “αριστερός προστατευτισμός” μεταστρέφει την προσοχή από την αντίφαση κεφάλαιο – εργασία προς ένα διαταξικό μέτωπο υπεράσπισης της ανταγωνιστικότητας. Ο “αριστερός προστατευτισμός” θέλει να εμφανιστεί ως διεθνισμός, αλλά παρακάμπει τον καταστροφικό ανταγωνισμό των γεωργικών προϊόντων χαμηλού κόστους των αναπτυγμένων χωρών απέναντι στις χώρες του Νότου, καθώς και άλλες εκφράσεις της ιμπεριαλιστικής κυριαρχίας. Ο κίνδυνος ρατσιστικής μόλυνσης μιας τοποθέτησης που θα ξεκινούσε από θέσεις εθνικής κυριαρχίας είναι σημαντικός. Πράγματι, στις πιο αναπτυγμένες χώρες, είναι εύκολο το γλίστρημα από την υπεράσπιση των θέσεων εργασίας, μέσω της διατήρησης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων απέναντι στον ανταγωνισμό των χωρών με χαμηλούς μισθούς, προς την υποστήριξη των θέσεων εργασίας με μια πάλη κατά του ανταγωνισμού από τους εργαζόμενους χωρίς χαρτιά ή και τους εισηγμένους μετανάστες, αφού αυτοί θα αντιπροσώπευαν κατά κάποιον τρόπο “έναν τρίτο κόσμο μεταφερμένο εδώ”. Είναι ακριβώς αυτή η θανάσιμη παγίδα στην οποία η άκρα δεξιά θέλει να τραβήξει το εργατικό κίνημα και το κίνημα υπεράσπισης του περιβάλλοντος.

Δεν υπάρχει συντομευμένος δρόμος, δεν υπάρχει ενδεχόμενο μέτωπο για να λυθεί ταυτόχρονα η ανεργία και η καταστροφή του περιβάλλοντος που να περνάει μέσα από ένα μέτωπο ανάμεσα στους καπιταλιστές και στην εργατική τους δύναμη. Αντί για μέτωπο με τους εργοδότες, οι εργαζόμενοι πρέπει να αναπτύσσουν καμπάνιες αλληλεγγύης που να τους επιτρέψουν να βρουν την ενότητα και τη δύναμη για να καταπολεμήσουν την κρίση.

Απέναντι σε μια οικοσοσιαλιστική κυβέρνηση που θα ξεκινούσε πράγματι τη ρήξη με την καπιταλιστική λογική στηριζόμενη στην κινητοποίηση των εκμεταλλευομένων και των καταπιεσμένων, εμείς προφανώς θα υποστηρίζαμε το δικαίωμα αυτής της κυβέρνησης να προστατέψει την πολιτική της με μέτρα όπως το μονοπώλιο του εξωτερικού εμπορίου, τον έλεγχο των κινήσεων των κεφαλαίων, κλπ. Αλλά, στην περίπτωση αυτή, δεν πρόκειται για προστασία των καπιταλιστικών επιχειρήσεων απέναντι στο διεθνή ανταγωνισμό: πρόκειται, αντίθετα, για την προστασία της αντικαπιταλιστικής πολιτικής με ταυτόχρονο κάλεσμα προς τους εκμεταλλευόμενους και καταπιεσμένους των άλλων χωρών να παλέψουν για να επεκταθεί η επιτυχία αυτή και σε άλλες χώρες, σε μια διεθνιστική προοπτική ανατροπής του παγκόσμιου καπιταλισμού. Μια τέτοια πολιτική βρίσκεται στον αντίποδα του “προστατευτισμού”, ο οποίος

καταλήγει πάντα να υποτάσσει τις οικολογικές και κοινωνικές διεκδικήσεις στις ανάγκες ενίσχυσης του εθνικού καπιταλισμού στη διεθνή αγορά, δηλαδή σε τελευταία ανάλυση... στην ελεύθερη αγορά.

Ο οικοσολιαλισμός μπορεί να ξεκινήσει σε εθνικό επίπεδο, αλλά δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί πλήρως παρά μόνο σε διεθνή κλίμακα, γιατί μια ορθολογική και συνετή διαχείριση του συστήματος ΓΗ απαιτεί έναν παγκόσμιο δημοκρατικό σχεδιασμό. Οι παγκόσμιες επιστημονικές εργασίες που έχουν κάνει οργανισμοί όπως η IPCC⁵ ή η IGBP⁶ και άλλοι δείχνουν πως αυτός ο παγκόσμιος δημοκρατικός σχεδιασμός είναι εφικτός. Αυτό που οι επιστήμονες μπορούν να κάνουν στο δικό τους επίπεδο θα μπορούσε επίσης να γίνει και από δημοκρατικά εκλεγμένους εκπροσώπους των κοινωνικών κινημάτων -και εν μέρει γίνεται και σήμερα σε οργανώσεις όπως η Via Campesina και άλλα συνδικάτα.

11 Η κατάσταση του κινήματος

Οι αυτόχθονες λαοί ήταν για πολύ καιρό οι πιο αποτελεσματικοί υπερασπιστές της οικολογίας του πλανήτη και των άγριων ειδών του και οι πιο καλοί φύλακες της ακεραιότητας και της βιοποικιλότητάς του. Πολλοί αυτόχθονες λαοί ζουν σε εδάφη που είναι πλούσια σε πόρους, εν μέρει επειδή τα προστάτευσαν και τα διατήρησαν επί πολλές γενιές. Αυτό είναι που τα κάνει ταυτόχρονα προνομιούχους στόχους για τις εξορυκτικές βιομηχανίες και για την αρπαγή των περιοχών τους. Οι λαοί αυτοί αγωνίζονται κατά της αποικιοκρατίας εδώ και πάνω από 500 χρόνια και συνεχίζουν να παλεύουν ενάντια σε όλες τις μορφές αποικιοκρατίας και ρατσισμού. Οι αυτόχθονες λαοί του Καναδά και του βόρειου τμήματος των ΗΠΑ ήταν στην πρωτοπορία του αγώνα κατά της κατασκευής αγωγών για την εξόρυξη της πισσούχας άμμου της Αλμπέρτα. Πενήντα αυτόχθονες οργανώσεις υπέγραψαν το 2016 συμφωνία για να αντιταχθούν στο έργο, μεταξύ των οποίων και οι φυλές των Σιού του Standing Rock, που αντιτίθενται και στους αγωγούς της Βόρειας Ντακότα.

Μετά την ήττα του κλιματικού κινήματος στη συνάντηση κορυφής της Κοπεγχάγης για το κλίμα (COP15), ο βολιβιανός πρόεδρος Έβο Μοράλες συγκάλεσε, τον Απρίλιο του 2010, μια συνδιάσκεψη των λαών για την κλιματική αλλαγή και για τα δικαιώματα της Γης-Μητέρα στην Κοτσαμπάμπα της Βολιβίας, για να ακουστεί η φωνή των λαών, μεταξύ των οποίων και οι αυτόχθονες λαοί. Πάνω από 35.000 άτομα παρακολούθησαν τη συνδιάσκεψη αυτή, παρά τις δυσκολίες που προκάλεσε η έκρηξη του ισλανδικού ηφαιστείου Eyjafjallajökull, η οποία εμπόδισε πολλές χιλιάδες ανθρώπους να συμμετάσχουν.

Ο αγώνας για την υπεράσπιση του πλανήτη και κατά της πλανητικής υπερθέρμανσης και της κλιματικής αλλαγής απαιτεί την πιο πλατιά δυνατή συμμαχία μεταξύ άλλων όχι μόνο των ιθαγενών δυνάμεων και των δυνάμεων του εργατικού κινήματος αλλά και των κοινωνικών κινημάτων που ενισχύθηκαν και ριζοσπαστικοποιήθηκαν τα τελευταία χρόνια και που παίζουν αυξανόμενο ρόλο,

5 IPCC: Intergovernmental Panel on Climate Change είναι η επιτροπή ειδικών που φτιάχτηκε ήδη από το 1988, για να μελετήσει επιστημονικά και να συμβουλέψει ανάλογα τις κυβερνήσεις, ιδιαίτερα για τα κλιματικά φαινόμενα. Η IPCC έχει παράγει μελέτες και προτάσεις που συμπεκνώνονται ως τώρα σε πέντε περιεκτικές εκθέσεις (Special Reports). Η τελευταία, η πέμπτη, δημοσιεύτηκε τον Οκτώβριο του 2018, με επικέντρωση, σύμφωνα με τον τίτλο της, στην πλανητική αύξηση της θερμοκρασίας κατά 1,5°C.

6 IGBP = International Geosphere-Biosphere Programme. Διεθνής επιστημονική οργάνωση που μελετάει τη γη σαν σύστημα, από το 1987.

ιδιαίτερα στην κλιματική κινητοποίηση. Οργανώσεις όπως οι Plane Stupid, Take the Power ή οι κινητοποιήσεις Ende Gelände στη Γερμανία οργάνωσαν σημαντικές εκστρατείες άμεσης δράσης. Η Via Campesina είναι ένα από τα μεγαλύτερα κοινωνικά κινήματα παγκοσμίως, αφού περιλαμβάνει πάνω από 100 εκατομμύρια μικρών και μεσαίων αγροτών, ακτημόνων, αγροτισσών, αυτόχthonων λαών, μεταναστών και εργατών γης, από 70 χώρες. Επιπλέον, η πάλη για την αγρο-οικολογία, ενάντια στην καπιταλιστική αγροτοβιομηχανία, έχει πάρει όλο και πιο κεντρική θέση στην ατζέντα της. Παλαιότερες οργανώσεις όπως η Amis de la Terre και η Greenpeace αναπτύχθηκαν και ριζοσπαστικοποιήθηκαν τα τελευταία χρόνια, ενώ και νέες ομάδες όπως η Avaaz και η 38 Degrees επίσης ριζοσπαστικοποιήθηκαν, ιδιαίτερα κατά την ετοιμασία της COP του Παρισιού, και έχουν εντυπωσιακή ικανότητα κινητοποίησης. Πολλές τοπικές κινητοποιήσεις, όπως ο αγώνας ενάντια στα ορυχεία χρυσού στην Καχαμάρκα του Περού ή κατά του αεροδρομίου της Νοτρ-Νταμ-ντε-Λαντ στη Γαλλία, έχουν καταφέρει να μπλοκάρουν καταστροφικά έργα. Όλες αυτές οι δράσεις αντίστασης, τις οποίες τις ονόμασε Blockadia η Ναόμι Κλάιν, είναι οι πιο σημαντικές συνιστώσες του αγώνα για “να αλλάξουμε σύστημα, όχι κλίμα”.

Τέλος, η εμπλοκή των συνδικάτων στην πάλη κατά της κλιματικής αλλαγής είναι κρίσιμη, ακόμα αν παραμένει δύσκολη σε μια τόσο αμυντική περίοδο. Πρόοδοι ωστόσο υπήρξαν ως καρπός πρωτοβουλιών όπως η καμπάνια για το ένα εκατομμύριο πράσινων θέσεων εργασίας στη Μεγάλη Βρετανία, που υποστηρίχτηκε από τα περισσότερα από τα μεγάλα συνδικάτα και τη Συνομοσπονδία τους (TUC). Σε διεθνές επίπεδο, η καμπάνια “Δίκαιη Μετάβαση” της Διεθνούς Συνδικαλιστικής Συνομοσπονδίας (κοινωνικά δίκαιη μετάβαση από τα ορυκτά καύσιμα σε πράσινες θέσεις εργασίας) είναι πολύ σημαντική, παρόλο που διεξάγεται μέσα σε ένα ρεφορμιστικό πλαίσιο -όπως και η μεγάλη πλειοψηφία των συνδικαλιστικών δράσεων και εκστρατειών, όπως οι « Trade Unions for Energy Democracy » (Συνδικάτα για την ενεργειακή δημοκρατία) και « Labour Network for Sustainability » (Εργατικό δίκτυο για τη βιωσιμότητα). Οι πρωτοβουλίες αυτές έχουν εμβέλεια μέσα στα συνδικάτα, επειδή ασχολούνται ακριβώς με το ερώτημα της απώλειας των θέσεων εργασίας με το πέρασμα σε πράσινη ενέργεια.

Η 4η Διεθνής ανακηρύχτηκε η ίδια οικοσοσιαλιστική κατά το 16ο Παγκόσμιο Συνέδριό της, το 2010. Είναι το μόνο διεθνές ρεύμα της ριζοσπαστικής αριστεράς που το έχει κάνει. Η απόφαση αυτή είναι σημαντική, αλλά δεν είναι παρά μόνο ένα πρώτο υπόστρωμα για οικοδόμηση. Οι πιο ενεργητικοί οπαδοί της πρωτοβουλίας αυτής είναι τα τμήματα των φτωχών χωρών του Νότου που είναι και αυτές που πλήττονται το περισσότερο από τα ακραία μετεωρολογικά φαινόμενα, που έχουν το λιγότερο συμβάλει στις εκπομπές άνθρακα και που είναι οι λιγότερο εξοπλισμένες στο χώρο της κλιματικής δικαιοσύνης. Ορισμένα από τα τμήματα της 4ης Διεθνούς, μάλιστα, ήταν ήδη οικοσοσιαλιστικά και από πριν.

Το τμήμα της 4ης Διεθνούς του Μιντανάο στις Φιλιππίνες, για παράδειγμα, σε μια περιοχή που αντιμετωπίζει όλο και πιο συχνούς και ισχυρούς τυφώνες, εμπλέκεται εδώ και πολύ καιρό στην υπεράσπιση των κοινοτήτων από τα ακραία μετεωρολογικά φαινόμενα. Τα μέλη του επίσης έχουν στρατευτεί στην ανάπτυξη γεωργικών μεθόδων με βάση τη διατροφική κυριαρχία και τον αποκλεισμό των γενετικά τροποποιημένων σπόρων των πολυεθνικών όπως η Monsanto. Και αντίστροφα, καλλιεργούν τους δικούς τους σπόρους και παράγουν βιολογικά τρόφιμα για τις τοπικές κοινότητες.

Στο Μπανγκλαντές, που είναι μια από τις πιο ευάλωτες χώρες, σε πολύ χαμηλό υψόμετρο, και από αυτές που πλήττονται περισσότερο στον κόσμο από την κλιματική αλλαγή, και που ήδη υφίσταται την άνοδο του επιπέδου της θάλασσας και της υφαλμύρινης τεράστιων περιοχών της χώρας, το τμήμα της 4ης Διεθνούς έχει στρατευτεί βαθιά στην πάλη κατά της κλιματικής αλλαγής και της ανύψωσης του επιπέδου της θάλασσας. Έχει κεντρικά επενδυθεί σε μεγάλα αγροτικά κινήματα, τόσο στην πάλη κατά της κλιματικής αλλαγής όσο και για την αναδιανομή της γης, κατά το πρότυπο του MST στη Βραζιλία. Μαζί με την Via Campesina και άλλες οργανώσεις, κάνουν εκστρατεία υπέρ της διατροφικής κυριαρχίας, των δικαιωμάτων των παραγωγών αγροτών και για την αναδιανομή των γαιών. Έχουν έντονα αναμειχθεί στο να διοργανώσουν ολόκληρα κλιματικά καραβάνια από το 2011, τα οποία διεξάγουν καμπάνια σε όλο το Μπανγκλαντές, στο Νεπάλ και στην Ινδία, κατά της κλιματικής αλλαγής και της παγκόσμιας υπερθέρμανσης.

Στο Πακιστάν, οι σύντροφοι της 4ης Διεθνούς ήταν επίσης στην πρωτοπορία του αγώνα κατά της κλιματικής αλλαγής. Το 2010, καταστροφικές πλημμύρες έπληξαν το ένα πέμπτο της χώρας και άφησαν εκατομμύρια άστεγους. Είκοσι εκατομμύρια άνθρωποι επλήγησαν και 2.000 άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους, 12 εκατομμύρια είδαν τα σπίτια τους να πλήττονται ή και να καταστρέφονται πλήρως. Μισό εκατομμύριο ζώα κτηνοτροφίας χάθηκαν και 10.000 σχολεία καταστράφηκαν. Πέντε σύντροφοι φυλακίστηκαν επειδή υπερασπίστηκαν χωρικούς μετά από μία κατολίσθηση εδάφους που μπλόκαρε τον ποταμό Hunza στην περιοχή Γκιλγκίτ-Μπαλτιστάν στο Πακιστάν, παρασύροντας σπίτια και σκοτώνοντας 19 ανθρώπους. Η κατολίσθηση διαμόρφωσε μια λίμνη μήκους 23 χιλιομέτρων, που βύθισε τρία χωριά, αφήνοντας άστεγους 500 ανθρώπους και αποκομμένους άλλους 25.000. Εφτά χρόνια αργότερα, εξακολουθούν να βρίσκονται στη φυλακή και η καμπάνια για την απελευθέρωσή τους⁷ συνεχίζεται.

Στη Βραζιλία, οι σύντροφοι έχουν εμπλακεί στην οικοδόμηση κλιματικού κινήματος. Το 2015, οργάνωσαν στην Φορταλέζα την πιο μεγάλη κλιματική πορεία στη Βραζιλία και, κατόπιν, διαδήλωσαν το 2016, στο πλαίσιο της καμπάνιας “350’s Break Free”, μπροστά στη μεγάλη ηλεκτροπαραγωγική μονάδα με άνθρακα της Βραζιλίας, και το 2017 στην Πορεία για το νερό. Ενεργοποιούνται επίσης στο πλευρό των αυτόχθονων λαών, των τοπικών κοινοτήτων και των περιβαλλοντικών ομάδων στις διενέξεις για το νερό, ιδιαίτερα στο ημι-άγονο τμήμα της χώρας. Σύντροφοι επίσης έχουν εμπλακεί στην υπεράσπιση του Αμαζονίου και κατά της καταστροφικής συμφωνίας REDD⁸ για τα δάση. Οι οργανώσεις της 4ης Διεθνούς στη λατινική Αμερική έχουν εμπλακεί στις κινητοποιήσεις γύρω από τη Συνάντηση Κορυφής των Λαών στη Κοτσάμπάμπα.

Στην Ευρώπη και τη βόρειο Αμερική, οι σύντροφοι της 4ης Διεθνούς επενδύονται όλο και περισσότερο στις κλιματικές κινητοποιήσεις -γύρω από τις COP στην Κοπενχάγη και στο Παρίσι ή γύρω από αγώνες πιο τοπικούς- κατά της fracturation⁹ στη Μεγάλη Βρετανία, κατά των πισσούχων άμμων στον Καναδά ή κατά του πετρελαιοαγωγού Keystone Pipeline στις ΗΠΑ και στον Καναδά.

7 Βλέπε και [Inprecor n° 629/630 Ιουλίου - Αυγούστου 2016](#) και [n° 639/640 Μαΐου - Ιουνίου 2017](#), καθώς και [P. Rousset, “Gilgit-Baltistan \(Pakistan\): Dernières nouvelles de Baba Jan” \(Γκιλγκίτ-Μπαλτιστάν, Πακιστάν: Τελευταία νέα για τον Μπαμπά Γιαν](#), [Europe solidaire sans frontières \(ESSF\)](#), 15 Μαρτίου 2019, στο <http://www.europe-solidaire.org/spip.php?article48>

8 UN-REDD είναι μια “συμφωνία” στα πλαίσια του ΟΗΕ για τη μείωση των εκπομπών άνθρακα που ανάγονται στην αποψίλωση και την υποβάθμιση των δασών.

9 Υδραυλική ρωγμάτωση σχιστολιθικών πετρωμάτων για την εξόρυξη πετρελαίου από αυτά.

Συμπέρασμα: Οικοσοσιαλισμός και επανάσταση

Η παράλογη και ανορθολογική καπιταλιστική λογική της συνεχούς επέκτασης και της απεριόριστης συσσώρευσης, όπως επίσης και ένας παραγωγισμός εμμονικός με την αναζήτηση κέρδους με κάθε κόστος, είναι υπεύθυνοι για το ότι η ανθρωπότητα έχει έρθει στο χείλος της αβύσσου: αντιμέτωπη με την κλιματική αλλαγή και την οικολογική καταστροφή.

Η μετακίνηση από την “καταστροφική πρόοδο” του καπιταλισμού προς τον οικοσοσιαλισμό συνιστά μια ιστορική διαδικασία, μια επαναστατική διαρκή μεταμόρφωση της κοινωνίας, του πολιτισμού και της συνείδησης. Αυτή η μετάβαση δεν θα μας φέρει μόνο σε έναν νέο τρόπο παραγωγής και σε μια κοινωνία ισότητας και δημοκρατίας, αλλά και σε έναν εναλλακτικό τρόπο ζωής, έναν νέο πολιτισμό, πέρα από το βασίλειο του χρήματος, πέρα από τις καταναλωτικές συνήθειες που παράγονται τεχνητά από τη διαφήμιση και πέρα από την απεριόριστη παραγωγή άχρηστων εμπορευμάτων. Και, όπως είπε και ο Μαρξ, το Βασίλειο της Ελευθερίας αρχίζει με την ελάττωση του χρόνου εργασίας...

Είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί ότι μια τέτοια διαδικασία δεν μπορεί να συμβεί χωρίς μια επαναστατική μεταμόρφωση των κοινωνικών και πολιτικών δομών από τη μαζική δράση της μεγάλης πλειοψηφίας του πληθυσμού. Η ανάπτυξη μιας σοσιαλιστικής, φεμινιστικής και οικολογικής συνείδησης είναι μια διαδικασία στην οποία ο κρίσιμος παράγοντας είναι η εμπειρία από τους συλλογικούς αγώνες των λαών, από τις τοπικές αναμετρήσεις μέχρι τη ριζική αλλαγή της κοινωνίας.

Το να ονειρευόμαστε και να αγωνιζόμαστε για έναν πράσινο σοσιαλισμό ή, όπως κάποιοι λένε, για έναν ηλιακό κομμουνισμό, δεν σημαίνει ότι δεν αγωνιζόμαστε για συγκεκριμένες και άμεσες μεταρρυθμίσεις. Χωρίς καμία αυταπάτη για τον “πράσινο καπιταλισμό”, πρέπει να προσπαθήσουμε να κερδίσουμε χρόνο και να επιβάλουμε στις υπάρχουσες εξουσίες συγκεκριμένα μέτρα ενάντια στην προϊούσα καταστροφή, ξεκινώντας από μια ριζική μείωση στην εκπομπή αερίων του θερμοκηπίου.

Αυτές οι επείγουσες οικολογικές διεκδικήσεις μπορούν να ευνοήσουν μια διαδικασία ριζοσπαστικοποίησης, υπό την προϋπόθεση ότι αρνούμαστε να περιορίσουμε τους στόχους υποτασσόμενοι στις απαιτήσεις της καπιταλιστικής αγοράς ή της “ανταγωνιστικότητας”.

Κάθε μικρή νίκη, κάθε μερική πρόοδος, μπορεί άμεσα να οδηγήσει σε μια υψηλότερη και πιο ριζοσπαστική διεκδίκηση. Αυτοί οι αγώνες για συγκεκριμένα προβλήματα είναι σημαντικοί, όχι μόνο επειδή οι τμηματικές νίκες είναι καθαυτές ευπρόσδεκτες, αλλά και επειδή συμβάλλουν στην ανάπτυξη μιας οικολογικής και σοσιαλιστικής συνείδησης και προωθούν την αυτονομία και την αυτοοργάνωση από τα κάτω. Αυτή η αυτονομία και η αυτοοργάνωση είναι οι απαραίτητες και αποφασιστικές προϋποθέσεις για μια ριζική, δηλαδή επαναστατική, μεταμόρφωση του κόσμου. Και αυτή δεν είναι εφικτή παρά μόνο μέσα από την αυτοχειραφέτηση των ίδιων των καταπιεσμένων και εκμεταλλευόμενων: εργατών και χωρικών, γυναικών, ιθαγενικών κοινοτήτων, και όλων όσοι κυνηγιούνται εξαιτίας της φυλής, της θρησκείας ή της εθνικότητάς τους.

Οι άρχουσες ελίτ του συστήματος, οχυρωμένες πίσω από τα οδοφράγματά τους, είναι απίστευτα δυνατές όσο οι δυνάμεις της ριζικής αντιπολίτευσης είναι μικρές. Ωστόσο, η ανάπτυξή τους σε ένα

μαζικό κίνημα πρωτόγνωρων διαστάσεων και μεγέθους είναι η μοναδική ελπίδα να σταματήσουμε την καταστροφική πορεία της καπιταλιστικής “ανάπτυξης” και να εφεύρουμε μια επιθυμητή μορφή ζωής, πιο πλούσιας σε ανθρώπινη ποιότητα, μια νέα κοινωνία που να βασίζεται στις αξίες της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της αλληλεγγύης, της ελευθερίας και του σεβασμού στη “Μητέρα Φύση”, στη Γη-Μητέρα.

4ης Διεθνής,

17ο Παγκόσμιο Συνέδριο

Φλεβάρης 2018

Η παρούσα απόφαση για την “Οικοσοσιαλιστική εναλλακτική” μπορεί να βρεθεί:

- στα αγγλικά: <http://www.internationalviewpoint.org/spip.php?article5452>
- στα γαλλικά: [http://www.inprecor.fr/article-Résolution Ecosocialisme-La destruction capitaliste de l'environnement et l'alternative écosocialiste?id=2129](http://www.inprecor.fr/article-Résolution-Ecosocialisme-La-destruction-capitaliste-de-l'environnement-et-l'alternative-ecosocialiste?id=2129)
- στα ελληνικά: <https://tpt4.org/?p=3759>